Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm – B. No: 2021/7955 (20.05.2026)

Karar metni resmî kaynaktan aktarılmıştır; heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ BİRİNCİ BÖLÜM KARAR

(Başvuru Numarası: 2021/7955)

Karar Tarihi: 20/5/2026

GİZLİLİK TALEBİ KABUL

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu tarafından hükmedilen tazminatın yetersiz olması nedeniyle makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucunun da aralarında bulunduğu şüpheliler hakkında başlatılan soruşturma kapsamında başvurucu 12/11/2008 tarihinde gözaltına alınmıştır. Açılan kamu davası üzerine Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesince (E.2009/42) çeşitli suçlardan verilen mahkûmiyet hükümleri Yargıtay 16. Ceza Dairesince bir kısım gerekçelerle bozulmuştur.

3. Bozma kararı üzerine yargılamayı yapan Ceyhan Ağır Ceza Mahkemesinin 28/1/2020 tarihli kararı ile başvurucu hakkında kurulan hükümler şöyledir:

i. Görevi yaptırmamak için direnme suçundan cezalandırılmasına ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına (HAGB) karar verilmiştir. Başvurucunun HAGB kararına karşı yaptığı itiraz, Osmaniye 2. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 10/7/2020 tarihinde reddedilmiştir.

ii. Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan mahkûmiyet kararı verilmiştir. Mahkûmiyet hükmüne yönelik temyiz isteminin incelemesinin derdest olduğu anlaşılmaktadır.

iii. Silahlı terör örgütü propagandası yapma suçundan kovuşturmanın ertelenmesi kararı verilmiştir.

4. Başvurucu, yargılamaların makul sürede tamamlanmadığı şikâyetiyle Anayasa Mahkemesine başvurmuştur (B. No: 2015/17002).

5. Anayasa Mahkemesi, başvurucunun 9/1/2013 tarihli ve 6384 sayılı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) Yapılmış Bazı Başvuruların Tazminat Ödenmek Suretiyle Çözümüne Dair Kanun'la kurulan İnsan Hakları Tazminat Komisyonuna (Tazminat Komisyonu) başvurması gerektiği gerekçesi ile başvuruyu kabul edilemez bulmuştur (bkz. (emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2015/1784, 26/12/2018).

6. Bunun üzerine başvurucu, makul sürede yargılanma hakkına ilişkin hak ettiği tazminatın yasal faiziyle ödenmesi istemiyle 14/2/2018 tarihinde Tazminat Komisyonuna başvurmuştur. Tazminat Komisyonu 26/8/2020 tarihinde verdiği kararlarda başvurucunun makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine, başvurucuya 5.200 TL tazminat ödenmesine karar vermiştir. Tazminat Komisyonu, yargılama süresini ve tazminat miktarını hesaplarken başvurucunun HAGB kararına itirazının reddedildiği tarihi esas almış; temyiz isteminin incelemesi devam eden mahkûmiyet hükmüne yönelik yargılama süreci hakkında herhangi bir değerlendirmede bulunmamıştır.

7. Başvurucu, karara karşı Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (Bölge İdare Mahkemesi) itirazda bulunmuştur. Başvurucu, itiraz dilekçesinde komisyonca takdir edilen tazminat tutarının Anayasa Mahkemesine yapılan emsal başvurularda hükmedilen tazminat miktarıyla kıyaslandığında çok düşük olduğunu iddia etmiştir.

8. Bölge İdare Mahkemesi, başvurucunun itirazının reddine hükmetmiştir. Bölge İdare Mahkemesi, karar gerekçesinde ödenmesine karar verilen tazminat miktarının davanın konusu, uyuşmazlığın niteliği ve şikâyete konu edilen yargılamanın süresi gözönünde bulundurulmak suretiyle makul sürenin aşımıyla orantılı olarak belirlendiğini ve bu nedenle hakkaniyete ve Anayasa Mahkemesi ile AİHM içtihatlarına uygun olduğunu belirtmiştir.

9. Başvurucu, nihai kararı öğrendikten sonra süresinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

10. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Başvurucu adli yardım talebinde bulunmuştur. Adli yardım talebinde bulunan başvurucunun ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşıldığından adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir.

A. Görevi Yaptırmamak için Direnme Suçundan Yürütülen Yargılamada Makul Sürede Yargılanma Hakkıyla Bağlantılı Olarak Etkili Başvuru Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; yargılamada geçen süre hesabının hatalı yapıldığını, Anayasa Mahkemesinde bireysel başvuru aşamasında geçen sürenin ve idari yargıda geçen sürenin de makul süre hesaplamasına dâhil edilmesi gerektiğini ve Tazminat Komisyonunca lehe vekâlet ücretine hükmedilmediğini iddia etmiştir. Başvurucu, ayrıca Tazminat Komisyonunca takdir edilen tazminat tutarının Anayasa Mahkemesine yapılan emsal başvurularda hükmedilen tazminat miktarıyla kıyaslandığında çok düşük olduğunu belirterek adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

13. Somut olayda temel mesele, başvurucunun taraf olduğu davanın makul sürede tamamlanmaması olduğundan başvuruya konu şikâyetlerin makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde güvence altına alınan etkili başvuru hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

14. Tazminat Komisyonu 27/05/2008 tarihinde başlayan yargılama sürecinin 10/7/2020 tarihinde kesin olarak sonuçlanması nedeniyle başvuruya konu yargılamanın iki dereceli olarak 11 yıl 7 ay 29 gün sürdüğü tespitinde bulunmuştur. Tazminat Komisyonunun değerlendirmesinde dikkate aldığı 10/7/2020 tarihinin görevi yaptırmamak için direnme suçundan verilen HAGB kararına karşı yapılan itiraz üzerine İtiraz Mahkemesince itirazın reddedildiği tarih olduğu anlaşılmaktadır.

15. Anayasa Mahkemesi, (emsal başvuru) ([1. B.], B. No: 2021/1490, 9/12/2025) ve (emsal başvuru) ([1. B.], B. No: 2020/24133, 18/12/2024) kararlarında benzer iddiaları içeren başvuruları incelemiş; uyuşmazlığın niteliği, taraf sayısı, yargılamanın süresi gözönünde bulundurulduğunda makul sürede yargılanma hakkı ihlal edilen başvurucular için Tazminat Komisyonunca öngörülen tazminat miktarının yeterli giderim sağlamadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu ihlalin giderilmesi için ihdas edilen başvuru yolu olan Tazminat Komisyonunca hükmedilen tazminatın yetersiz olması suretiyle makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır. Somut başvuruda da anılan kararlarda açıklanan ilkelerden ve ulaşılan sonuçtan ayrılmayı gerektiren bir durum bulunmamaktadır.

16. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

17. Başvurucunun makul sürede yargılanma hakkı yönünden varılan sonuca ve uygun görülen giderime göre diğer ihlal iddialarının ayrıca incelenmesine gerek olmadığına karar

verilmesi gerekir.

B. Örgüte Üye Olmamakla Birlikte Örgüt Adına Suç İşleme Suçundan Yürütülen Yargılamada Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu, yargılamanın hâlen devam ettiğini belirterek makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir ((emsal başvuru) [2. B.], B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

20. Somut olayda başvurucunun anılan şikâyetini Bölge İdare Mahkemesine sunduğu itiraz dilekçesinde (bkz. § 7) ileri sürmediği, dolayısıyla anılan iddiasını ileri sürebileceği olağan kanun yollarını tüketmeksizin bireysel başvuruda bulunduğu anlaşılmıştır.

21. Açıklanan nedenlerle, başvurunun bu kısmının başvuru yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

22. Başvurucu, ihlalin tespiti ve tazminat talebinde bulunmuştur.

23. Başvuruda tespit edilen makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkı ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. (emsal başvuru) [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; (emsal başvuru) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; (emsal başvuru) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

24. İhlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat taleplerinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin gizli tutulması talebinin KABULÜNE,

C. 1. Görevi yaptırmamak için direnme suçundan yürütülen yargılamada makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleme suçundan yürütülen yargılamada makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın başvuru yollarının tüketilmemiş olması nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

Ç. Görevi yaptırmamak için direnme suçundan yürütülen yargılamada Anayasa'nın 36. maddesinde düzenlenen adil yargılanma hakkı kapsamındaki makul sürede yargılanma hakkı ile bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Diğer ihlal iddialarının İNCELENMESİNE GEREK OLMADIĞINA,

E. Kararın bir örneğinin makul sürede yargılanma hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Ankara Bölge İdare Mahkemesi 11. İdari Dava Dairesine (E.2020/550, K.2020/3548) GÖNDERİLMESİNE,

F. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

G. 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

Ğ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin bilgi için Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Tazminat Komisyonu Başkanlığına GÖNDERİLMESİNE,

I. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 20/5/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.